

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE ECONOMIE ȘI ADMINISTRAREA
AFACERILOR
Școala Doctorală de Științe Economice
Domeniul: Finanțe

POLITICA FISCALĂ ÎN ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL
GLOBALIZĂRII

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducătorul de doctorat:
Prof. univ. dr. Gheorghe MATEI

Doctorand:
Delia IANCU

CRAIOVA
2022

CUPRINS

REZUMAT	2
LISTA ABREVIERILOR	5
INDEXUL TABELELOR	6
INDEXUL REPREZENTĂRILOR GRAFICE	9
INTRODUCERE	13
Partea I	20
ABORDĂRI CONCEPTUALE ȘI STADIUL CUNOAȘTERII	20
CAPITOLUL 1	20
POLITICA FISCALĂ GLOBALĂ ÎN ACTUALUL CONTEXT ECONOMIC ȘI SOCIAL	20
1.1. Politica fiscală și dezvoltarea sustenabilă a economiei contemporane.....	21
1.2. Politica guvernamentală locală și rolul ei în cadrul sistemului fiscal.....	27
1.3. Politica fiscală și echilibrul macroeconomic local și regional.....	32
1.4. Mecanismele și instrumentele fiscale - factori determinanți ai performanței politicilor fiscale	40
CAPITOLUL 2	46
SISTEMUL FISCAL ȘI COMPORTAMENTUL FISCAL - PERSPECTIVE GLOBALE	46
2.1. Sistemul fiscal în economia contemporană	47
2.2. Structuri și delimitări actuale ale sistemului fiscal	50
2.3. Comportamentul fiscal al contribuabililor din perspectiva schimbărilor specifice politicii fiscale	59
Partea a II-a	70
ABORDĂRI APLICATIVE CU PRIVIRE LA POLITICILE FISCALE ALE STATELOR MEMBRE ALE UE	70
CAPITOLUL 3	70
POLITICA FISCALĂ ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN ALTE STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE	70
3.1 Realități și perspective ale politicii fiscale din România și alte state membre ale UE în contextul actual global.....	71

3.2 Evoluția principalilor indicatori de referință cu privire la politicile fiscale din România și alte state membre ale UE.....	77
CAPITOLUL 4	120
IMPACTUL POLITICILOR FISCALE ASUPRA CREȘTERII ECONOMICE ÎN STATELE MEMBRE ALE UE	120
4.1. Metodologia cercetării	121
4.2. Analiza impactului politicilor fiscale asupra creșterii economice	123
CONCLUZII, PROPUNERI ȘI DEZVOLTĂRI ULTERIOARE.....	1156
BIBLIOGRAFIE	163

Prezenta teză de doctorat este structurată în două părți principale și a avut ca punct de plecare abordările conceptuale cu privire la politica fiscală în actualul context economic global. Au fost astfel identificate aspecte ce privesc politica fiscală și dezvoltarea sustenabilă a economiei contemporane, rolul ei în cadrul sistemului fiscal, mecanismele și instrumentele fiscale ce determină performanța politicii fiscale, precum și aspecte ce privesc comportamentul fiscal al contribuabililor din perspectiva schimbărilor politicii fiscale globale.

Cea de-a doua parte a tezei include o serie de abordări aplicative cu privire la politicile fiscale din statele membre ale Uniunii Europene și România. Astfel, au fost realizate analize pentru a identifica nivelurile și trendurile principalelor variabile cu impact asupra politicii fiscale, pe baza datelor furnizate de către Eurostat pentru perioada anilor 2009-2019 (Eurostat, 2021). Scopul principal al acestui demers științific a fost ghidat de dorința de a identifica influența variabilelor selectate asupra performanței economice a fiecărei țări din Uniunea Europeană, lucru deosebit de important în contextul în care tot mai des este adusă în discuție reconsiderarea setului complex de reguli fiscale existent la nivelul UE în vederea reformării spațiului european.

Cercetările efectuate au generat concluzii pertinente, toate statele membre ale Uniunii Europene fiind în căutarea atingerii unui echilibru bugetar și a unui optim fiscal, misiune complicată și mai mult datorită izbucnirii pandemiei de COVID-19 care a indus șocuri majore în economia globală, dar și în economiile naționale. Este de asemenea evident că și România trebuie să adopte de urgență măsuri ferme de creștere a veniturilor publice și reducere a cheltuielilor publice și să impună o mai mare disciplină fiscală pentru a susține dezvoltarea economică sustenabilă.

Cuvinte-cheie

- politici fiscale
- state membre UE
- performanță fiscală
- instrumente fiscale
- sisteme fiscale europene
- politică fiscală comună
- creștere economică
- fiscalitate
- impozite directe
- impozite indirecte
- fiscalitate
- impozitare
- politici publice
- dezvoltare durabilă
- comportament fiscal
- structuri fiscale
- impozit pe produs
- impozit pe venit
- impozit pe profit
- taxa pe valoare adăugată

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei

Dezvoltarea sustenabilă a economiei este în prezent o cauză dar și un efect al modului în care guvernele și organismele fiscale asigură creșterea și competitivitatea firmelor, societății în ansamblu. Pornind de la acest considerent, apreciez faptul că, orice națiune trebuie să identifice și să implementeze strategii fiscale coerente care să susțină societatea, economia, în contextul în care evidențiem presiuni asupra mediului, cu impact evident asupra existenței societății.

Politica fiscală și dezvoltarea sustenabilă sunt în prezent considerate a fi interdependente, deoarece politica fiscală trebuie să fie una sustenabilă, contribuind direct la fezabilitatea proiectelor pe termen mediu și lung, precum și la creșterea valorii adăugate a economiei și sectoarelor de activitate ale acesteia, indiferent de regiunea geografică sau țara la care facem referire.

Pe de altă parte, regulile regionale sau globale privind politica fiscală au consecințe directe asupra factorilor decizionali, motiv pentru care abordarea sustenabilă a politicii fiscale trebuie privită ca o necesitate asumată de toți, de toate statele lumii pentru dezvoltarea durabilă. Aceasta deoarece, creșterea sustenabilă rapidă, pe termen lung, atrage investiții străine/internaționale și reprezintă o forță majoră pentru a face față schimbărilor de mediu, economice și sociale.

Politica fiscală este un factor extrem de important, deoarece este un real barometru care indică dacă este posibilă sau nu o creștere economică sustenabilă, atât din punct de vedere economic cât și social. Prin urmare, politica fiscală influențează direct economia sustenabilă, în special pe cea dependentă de resursele naturale și care de cele mai multe ori generează investiții ridicate în tehnologie și investiții reduse în capitalul uman, în educație și sănătate.

Așadar, perioada actuală traversată de toate statele lumii dar și experiențele acumulate în timp ale acestora, indică faptul că, acordarea unei importanțe majore politicilor fiscale, a condițiilor, factorilor și provocărilor contextuale în care evoluează recent sistemele fiscale, devine o prioritate globală, regională și locală.

Pornind de la aceste considerente personale, tema prezentei teze de doctorat "POLITICA FISCALĂ ÎN ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII" evidențiază modul în care politica fiscală este ancorată la schimbările globale de orice fel, economice, sociale, politice, dar în special la cele legate de schimbările de mediu, de schimbările climatice ce-și pun amprenta asupra societății.

Importanța temei și a problematicii vizate derivă și din importanța pe care o are impactul cheltuielilor bugetare asupra cererii agregate de bunuri și servicii la nivel global, regional și local, impact care influențează direct dimensiunea PIB. Din acest considerent există multiple preocupări în determinarea cauzelor care influențează nivelul de deconcentrare a deciziilor și de repartizare a competențelor fiscale în cadrul unei țări. Prin urmare, politicile de stabilizare a diferitelor situații care pot să apară, trebuie să fie în competența guvernelor deoarece „autoreglarea” pieței nu poate avea loc. De asemenea, economiile libere, tind spre o concurență perfectă, chiar dacă deciziile guvernamentale pot determina distorsiuni în politicile economice și fiscale ale unei țări indiferent de nivelul său de dezvoltare.

Actualitatea temei prezentei teze de doctorat este justificată de faptul că, în ultimii ani, identificăm fenomene noi manifestate sub umbrela globalizării, fenomen, de altfel, din ce în ce mai evident sub toate formele la nivelul tuturor statelor lumii. Prin urmare, procesul de globalizare crează noi dimensiuni ale politicii fiscale precum și schimbări ale sistemului de impozite la nivelul tuturor țărilor.

În acest context, guvernele tuturor statelor trebuie să acționeze constant pentru îmbunătățirea politicii fiscale, astfel încât aceasta să fie competitivă pe piața globală, competitivitate justificată prin: reducerile de taxe și impozite, stimularea investițiilor străine, restructurarea cheltuielilor publice în scopul performanței și calității instituțiilor publice. Sustenabilitatea acțiunilor globale sunt centrate azi pe sustenabilitatea politicilor fiscale prin crearea condițiilor favorabile pentru a stimula economia sustenabilă, care are la rândul ei un impact direct asupra performanțelor financiare ale tuturor statelor.

Pe de altă parte, dezvoltarea infrastructurii de sprijin pe termen lung de creștere economică și progres social, reprezintă o altă condiție de bază a sustenabilității globale a politicilor fiscale, cu reducerea obligațiilor fiscale, susținerea avantajelor competitive ale tuturor economiilor indiferent de tipul și natura lor.

Politica fiscală a statelor membre ale Uniunii Europene în contextul globalizării este una dintre problematicile care trebuie analizate și cercetate permanent, deoarece reprezintă singura cale ce generează un climat investițional sustenabil pe termen lung, chiar dacă guvernele joacă în continuare un rol fundamental în stabilizarea economiei, a creșterii dinamice și a consolidării sistemului financiar.

Obiectivele cercetării

Prezenta teză de doctorat are ca **obiectiv general** realizarea unei cercetări complexe cu privire la conceptele, teoriile și aspecte practice specifice politicii fiscale globale, cu precădere a celor existente la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene dar și a României. Elementele teoretico-metodologice ale tezei de doctorat sunt completate de modele de bune practici precum și de cercetări aplicative ale impactului politicilor fiscale în cadrul statelor membre ale Uniunii Europene.

Pentru a răspunde obiectivului general al cercetării din cadrul prezentei teze de doctorat, au fost identificate o serie de obiective specifice importante din punct de vedere al politicii fiscale globale, precum:

- politica fiscală și dezvoltarea sustenabilă a economiei contemporane;
- politica guvernamentală locală și rolul ei în cadrul sistemului fiscal;
- politica fiscală și echilibrul macroeconomic local și regional;
- mecanismele și instrumentele fiscale - factori determinanți ai performanței politicii fiscale;
- sistemul fiscal în economia contemporană;
- structuri și delimitări actuale ale sistemului fiscal;
- comportamentul fiscal al contribuabililor din perspectiva schimbărilor specifice politicii fiscale;
- realități și perspective ale politicii fiscale din România și alte state membre ale UE în contextul actual global;
- impactul politicilor fiscale asupra creșterii economice

În obținerea unei imagini de ansamblu asupra politicii fiscale și situației bugetare a țărilor UE, ne-am propus să analizăm evoluția dinamică a principalelor componente ale politicii fiscale a statelor membre UE, respectiv ponderea principalele categorii de impozite directe și indirecte în PIB. În urma analizei importanței ponderii pe care o au fiecare dintre componentele impozitelor directe și indirecte în PIB, au fost selectate primele două cele mai importante componente, pentru a nu încărca excesiv analiza propusă.

Dintre impozitele indirecte au fost selectate ponderea veniturilor din TVA în PIB și ponderea veniturilor din impozite pe produse, altele decât TVA și taxe de import, în PIB. În ceea ce privește impozitele directe, au fost selectate pentru analiză ponderea veniturilor din impozite pe venit la nivel personal în PIB și ponderea veniturilor din impozite pe profit sau venit la nivelul companiilor în PIB.

Pentru a identifica nivelurile și trendurile principalelor variabile cu impact asupra politicii fiscale, pe baza datelor furnizate de către Eurostat pentru perioada anilor 2009-2019, (Eurostat, 2021), am analizat trendul evolutiv precum și situația existentă în ultimul an disponibil pentru analiză (2019) pentru fiecare dintre cele 27 de state membre ale UE.

De asemenea, pentru a extinde cercetarea întreprinsă și a genera un plus de cunoaștere, am decis includerea în analiza de regresie a celor mai importante două componente din fiecare categorie de impozite, respectiv ponderea veniturilor din impozite pe venit la nivel personal în PIB, ponderea veniturilor din impozite pe profit sau venit la nivelul companiilor în PIB, ponderea veniturilor din taxa pe valoare adăugată în PIB și ponderea veniturilor din impozite pe produse, altele decât TVA și taxe de import, în PIB. Variabila dependentă, în această cercetare, este reprezentată de rata de creștere a PIB.

Cuantificarea influenței variabilelor selectate asupra performanței economice a statelor membre din Uniunea Europeană, a fost realizată utilizând instrumentarul econometric specific regresiei liniare, aplicată pentru fiecare stat membru în parte. Utilizând această metodă putem estima relația dintre una sau mai multe variabile independente și o variabilă dependentă. Altfel, metoda estimează relația minimizând suma pătratelor în diferența dintre valorile observate și prezise ale variabilei dependente configurate ca o linie dreaptă. Sursa datelor analizate au fost raportările existente pentru perioada 2009-2019, așa cum sunt publicate de către Directoratul General al Comisiei Europene – Eurostat (Eurostat, 2021) și Directoratul General al Comisiei Europene – Fiscalitate și Uniune Vamală (Taxation and Customs Union, 2021).

Limitele cercetării

Demersul specific cercetărilor întreprinse în cadrul realizării acestei lucrări științifice este, nemijlocit, influențat de existența unor limite generate de factori exogeni sau endogeni specifici procesului investigativ.

În principal, limitele cercetării sunt impuse de disponibilitatea datelor utilizate pentru analiză, disponibilitate manifestată atât în ceea ce privește momentul la care intervine publicarea datelor, cât și sursele care sunt luate în considerare.

Trebuie menționat că rezultatele publicate de cercetători în legătură cu subiectul abordat, în special în legătură cu un subiect atât de dezbătut cum este politica fiscală, oferă o multitudine de abordări și puncte de vedere, care uneori pot fi chiar contradictorii. Pe parcursul prezentei teze am evidențiat astfel de diferențe de opinie între cercetători consacrați. Totuși, consider că tocmai aceste opinii care nu coincid întru totul oferă posibilitatea generării de noi studii și cercetări care pot contribui la oferirea de informații noi, precum cele cuprinse în această teză, care vin să adauge un plus de cunoaștere acestui domeniu.

De asemenea, trebuie subliniată complexitatea demersului investigativ realizat în legătură cu subiectul abordat, prin analiza realizată pe mai multe parlire, la nivelul statelor membre UE. Printr-un nivel de complexitate mai ridicat al cercetării realizate am încercat să ofer o perspectivă cât mai largă asupra subiectului abordat, dar această abordare aduce și o serie de limitări, în special legate de nivelul de profunzime al analizei. Totuși, avantajul major al unei abordări mai ample este că poate deschide noi orizonturi investigative pentru cercetări viitoare, pentru subiecte specifice de interes.

Originalitate

Abordarea interdisciplinară a prezentei teze de doctorat generează un grad ridicat de originalitate, aceasta deoarece identificăm o importanță deosebită în prezent, la nivel global, a politicii fiscale precum și a modului în care aceasta este reflectată în politica fiscală la nivel de regiuni și țări.

Reflectarea celor mai noi practici existente la nivel european din punct de vedere al politicii fiscale, precum și analiza printr-o cercetare econometrică avansată a modului în care

acestea influențează creșterea economică, generează pentru teza prezentă un caracter ridicat de unicitate dar și de originalitate.

În contextul în care în literatura de specialitate există o multitudine de puncte de vedere care se referă la politica fiscală, am realizat o abordare originală a cercetărilor, utilizând metoda exploratorie. Prin această abordare am oferit o perspectivă complexă, unică, față de alte lucrări de specialitate, generând astfel noi direcții de cercetare cu privire la politicile fiscale în contextul global prezent și viitor.

Chiar dacă există publicate o serie consistentă de cercetări în domeniul politicilor fiscale, originalitatea prezentei teze constă într-o abordare complexă a demersului investigativ, atât la nivel calitativ, cât și la nivel cantitativ. Într-o primă etapă a cercetării realizate am analizat evoluția dinamică a principalelor componente ale politicii fiscale a României și a celor 27 de state membre ale UE. În a doua etapă a analizei, pentru a cuantifica influența variabilelor selectate asupra performanței economice a statelor membre, am decis includerea într-o analiză de regresie a celor mai importante două componente din fiecare categorie de impozite, directe și indirecte.

Astfel, rezultatele cercetărilor realizate în partea a doua a tezei, vin să confirme faptul că, politicile fiscale sunt influențate de fenomene economice, politice și sociale existente la nivel global, la nivel european dar și în România, aspecte care justifică cercetările realizate.

Metodologia cercetării

În abordarea demersului investigativ necesar realizării acestei lucrări științifice am apelat la întreg instrumentarul specific unei cercetări complexe. Dintre metodele consacrate de analiză specifice realizării unei lucrări științifice de o asemenea anvergură, am utilizat cu precădere analiza, sinteza, observația, comparația, metode statistice și metode econometrice. Toate aceste metode contribuie, prin instrumentarul specific, la formarea unei imagini de ansamblu asupra temei, identificarea alternativelor existente reliefate de literatura de specialitate și propriile judecăți de valoare, conturarea principalelor ipoteze de lucru, colectarea datelor necesare procesului investigativ, prelucrarea datelor disponibile prin metode și instrumente specifice, precum și extragerea rezultatelor semnificative și discutarea lor în contextul lucrării.

Pentru început, am realizat un demers exploratoriu general al temei abordate, prin studierea în extenso a literaturii de specialitate disponibile, am consultat legislația specifică domeniului, am investigat sursele de date disponibile și am analizat principalele abordări, concluzii și puncte de vedere publicate de cercetători recunoscuți din literatura națională și internațională.

În etapa următoare, am realizat o selecție a bibliografiei relevante pentru subiectul investigat, pe baza căreia am extras și investigat principalele elemente care au devenit fundația teoretică a demersului investigativ. Din punct de vedere al componentei exploratorii și a contribuției personale la crearea de noi cunoștințe în domeniu, am decis utilizarea unui instrumentar specific variat. Astfel, într-o primă etapă am realizat o cercetare a evoluției principalelor variabile ale politicii fiscale, pe baza analizei trendurilor și a indicilor dinamici, urmată într-o a doua etapă de utilizarea instrumentarului econometric pentru determinarea influenței principalelor variabile ale politicii fiscale asupra creșterii economice.

Pentru o evidențiere clară, concisă a aspectelor teoretico - metodologice și practice a politicilor fiscale, teza de doctorat este structurată în două părți cu patru capitole care converg către obiectivul general și obiectivele specifice evidențiate anterior.

Reflectarea modului în care au fost atinse obiectivele cercetării din prezenta teză de doctorat, "POLITICA FISCALĂ ÎN ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII", voi evidenția în cele ce urmează principalele aspecte specifice din fiecare capitol, reflectând astfel

sucesiunea teoretică și metodologică a obiectivelor generale și specifice definite încă de la început.

Astfel, primul capitol al tezei, “POLITICA FISCALĂ GLOBALĂ ÎN ACTUALUL CONTEXT ECONOMIC ȘI SOCIAL”, va identifica din punct de vedere științific punctele de vedere ale specialiștilor în domeniul politicilor fiscale. Justific această abordare prin modul în care economia locală și regională trebuie să răspundă actualelor provocări legate de sustenabilitatea resurselor indiferent de economia la care facem referire, indiferent de nivelul de dezvoltare al economiilor pe care le analizăm. În acest context al sustenabilității resurselor și economiilor, politica fiscală are o importanță majoră, pe baza căreia obiectivele de dezvoltare pe termen mediu și lung sunt sau nu sustenabile din punct de vedere financiar/fiscal.

De altfel, abordarea politicii fiscale din punct de vedere al sustenabilității pornește de la faptul că, aceasta reprezintă un ansamblu de decizii de natură fiscală ce aparțin factorilor decidenți, respectiv managementului sectorului public, ce are ca scop asigurarea resurselor financiare necesare finanțării nevoilor publice și atingerii unor obiective de natură economico-socială și de mediu, luând în considerare factorii ce acționează permanent în orice tip de economie, factori reali și obiectivi.

Prezentarea acestor aspecte va contribui la fundamentarea unor concluzii importante privind performanța politicilor fiscale la nivelul fiecărei țări, cu precădere în România.

Cel de-al doilea capitol al lucrării, „SISTEMUL FISCAL ȘI COMPORTAMENTUL FISCAL - PERSPECTIVE GLOBALE” are o contribuție majoră la concluziile elaborate la finalul tezei de doctorat prin faptul că, dezvoltarea sistemului fiscal în perioada contemporană ia în considerare implementarea unui sistem dinamic în cadrul economiilor naționale, potrivit caracteristicilor fiecărei etape de dezvoltare, astfel încât acestea să fie adaptate oricărui tip de fază în evoluția economiei. Susțin ideea implementării unui nou sistem fiscal prin însăși starea actuală a economiei globale, caracterizată printr-o presiune fiscală națională și regională generată de pandemia COVID-19.

La toate acestea adaug și faptul că, modelul actual de relații fiscale existente la nivelul oricărei țări presupune un comportament fiscal corect atât din partea contribuabililor cât și din partea autorităților fiscale. Aceasta deoarece modelele de comportament fiscal se bazează în mare măsură pe un anumit nivel de cultură dar și pe acel comportament de moralitate fiscală, care este rezultatul unui ansamblu de factori obiectivi și subiectivi. Prin urmare, cultura fiscală a contribuabililor, comportamentul dar și disciplina fiscală, precum și procesul de interacțiune dintre guverne și contribuabili determină în mod direct gradul de protecție a obiectivelor locale, regionale și globale.

Justific acest aspect prin faptul că taxele și impozitele plătite de contribuabili reprezintă un fenomen social și economic absolut necesar, acesta fiind singurul mecanism financiar necesar dezvoltării economiei și societății, pe de o parte, precum și cel mai important instrument progresului societății. De altfel, prin sistemul de impozite se realizează un echilibru între interesele economice publice, a celor corporatiste dar și a celor personale.

Capitolul al treilea al tezei, “POLITICA FISCALĂ ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN ALTE STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE ” are ca punct de plecare faptul că, perspectivele de dezvoltare economică și socială pe care economiile tuturor țărilor lumii le au, sunt strâns legate de modul în care politicile globale și regionale sunt corect ancorate la realitățile locale, la specificul fiecărei națiuni, la nivelul de dezvoltare pe care acestea îl au și nu în ultimul rând la tipul de economie al acestora. Astfel, adaptarea permanentă a politicilor regionale și naționale la trendurile pe care economia globală le înregistrează, reprezintă de altfel premise pe care se bazează dezvoltarea tuturor națiunilor, indiferent de nivelul de dezvoltare atins, de tipul de guvernare sau specificul regional.

În acest context, voi aborda politicile fiscale ca fiind elemente de referință esențiale ale politicilor globale, cu rol major în susținerea și promovarea creșterii economice, în eliminarea discrepanțelor economice și sociale existente la nivel regional și local, precum și în reducerea decalajelor dintre națiuni și voi aduce un plus de cunoaștere major din acest punct de vedere.

Pentru a obține o imagine de ansamblu asupra evoluției și perspectivelor cu privire la politica fiscală din statele Uniunii Europene, voi realiza o analiză statistică privind evoluția dinamică a principalelor componente ale politicii fiscale, respectiv ponderea principalelor categorii de impozite directe și indirecte în PIB.

Dintre impozitele indirecte voi selecta ponderea veniturilor din TVA în PIB și ponderea veniturilor din impozite pe produse, altele decât TVA și taxe de import, în PIB. În ceea ce privește impozitele directe, voi selecta pentru analiză ponderea veniturilor din impozite pe venit la nivel personal în PIB și ponderea veniturilor din impozite pe profit sau venit la nivelul companiilor în PIB.

Cercetarea fundamentală a temei de doctorat va fi realizată prin cercetări, analize și studii econometrice care vor fi incluse în capitolul al patrulea al tezei, "IMPACTUL POLITICILOR FISCALE ASUPRA CREȘTERII ECONOMICE ÎN STATELE MEMBRE ALE UE" capitol care va avea scopul de a identifica impactul politicilor fiscale asupra dezvoltării statelor membre ale UE și în România.

Cuantificarea influenței variabilelor selectate asupra performanței economice a statelor membre din Uniunea Europeană, va fi realizată utilizând instrumentarul econometric specific regresiei liniare, aplicat pentru fiecare stat membru în parte. Utilizând această metodă putem estima relația dintre una sau mai multe variabile independente și o variabilă dependentă. Altfel, metoda estimează relația minimizând suma pătratelor în diferența dintre valorile observate și prezise ale variabilei dependente configurate ca o linie dreaptă.

Deoarece în lucrările de specialitate nu a reieșit un consens clar cu privire la natura și semnificația unei astfel de relații, justific că acest lucru nu este surprinzător, având în vedere că dimensiunea globală a sectorului public are două efecte opuse. De altfel, impozitele mai mari cauzează dezechilibre mari și generează efecte negative asupra activității economice și a creșterii economice. Pe de altă parte, impozitele mai mari presupun niveluri mai ridicate de cheltuieli publice, dintre care unele pot stimula creșterea economică.

Prin urmare, pornind de la aceste constatări generale, dar și pentru a ne atinge scopul cercetării prezente, prin analiza realizată la nivelul fiecărui stat al Uniunii Europene, voi dori să identific influența manifestată asupra ratei de creștere a PIB a celor mai importante două componente din fiecare categorie de impozite, directe (ponderea veniturilor din impozite pe venit la nivel personal în PIB, ponderea veniturilor din impozite pe profit sau venit la nivelul companiilor în PIB), respectiv indirecte (ponderea veniturilor din taxa pe valoare adăugată în PIB și ponderea veniturilor din impozite pe produse, altele decât TVA și taxe de import).

În concluzie, teza prezintă evidențiază problemele specifice politicilor fiscale, atât din perspectiva cercetărilor actuale, realizate la nivel global, european dar și în România. Cercetarea prezintă a plecat de la ideea de a identifica modul și stadiul în care politicile fiscale ale statelor membre ale Uniunii Europene sunt adaptate la era globalizării.

Perspectivile de dezvoltare economică și socială pe care economiile tuturor țărilor lumii le au, sunt strâns legate de modul în care politicile globale și regionale sunt corect ancorate la realitățile locale, la specificul fiecărei națiuni, la nivelul de dezvoltare pe care acestea îl au și nu în ultimul rând la tipul de economie al acestora. Adaptarea permanentă a politicilor regionale și naționale la trendurile pe care economia globală le înregistrează, reprezintă de altfel premise pe care se bazează dezvoltarea tuturor națiunilor, indiferent de nivelul de dezvoltare atins, de tipul de guvernare sau specificul regional.

În acest context, subliniem că, politicile fiscale ca fiind elemente de referință esențiale ale politicilor globale, cu rol major în susținerea și promovarea creșterii economice, în eliminarea discrepanțelor economice și sociale existente la nivel regional și local, precum și în reducerea decalajelor dintre națiuni.

La fel ca multe alte economii aflate în diverse stadii de dezvoltare la nivel global, statele din Uniunea Europeană s-au confruntat cu o acumulare semnificativă de datorii publice în ultimii 30 de ani. Raportul datoriei publice la valoarea PIB, în ansamblu, a crescut de la un nivel

mediu mai mic de 60% din PIB în anii 1990, la peste 95% din PIB în anul 2020. Creșterea datoriei a fost deosebit de pronunțată după criza economică și financiară din 2007-2008. Astfel, cu atât mai important este să putem decela între cele mai potrivite instrumente de politică fiscală pentru a asigura o dezvoltare economică sustenabilă a economiei.

Evoluțiile prezente manifestate la nivel european cu privire la armonizarea politicilor fiscale ale statelor membre, accelerate și de manifestarea pandemiei de Covid-19, ne sugerează că există numeroase preocupări în această direcție. Cu siguranță în perioada următoare vor fi făcuți pași înainte în vederea armonizării și optimizării politicilor fiscale, având ca scop o mai judicioasă și echitabilă utilizare a resurselor disponibile pentru obținerea unor efecte maxime, respectiv susținerea unei dezvoltări economice sustenabile la nivel european.

Prin preocupările pe care le dorește Uniunea Europeană poate deveni o sursă de inspirație și bune practici la nivel mondial, astfel încât tot mai multe țări să-și optimizeze politica fiscală pentru a asigura sustenabilitatea dezvoltării economice.

Devine de altfel foarte evident și faptul că, toate statele membre sunt în căutarea atingerii unui echilibru bugetar și a unui optim fiscal, misiune complicată și mai mult datorită izbucnirii pandemiei de COVID-19 care a indus șocuri majore în economia globală, precum și în economiile naționale. În acest context și România trebuie să adopte de urgență măsuri ferme de creștere a veniturilor publice și reducere a cheltuielilor publice, dar și să impună o mai mare disciplină fiscală pentru a susține dezvoltarea economică, în caz contrar existând posibilitatea înregistrării unor dezechilibre majore cu efecte semnificative pe termen mediu și lung.

CONCLUZII, PROPUNERI ȘI DEZVOLTĂRI ULTERIOARE

În teza de doctorat cu titlul "POLITICA FISCALĂ ÎN ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII" sunt prezentate o serie de aspecte specifice politicilor fiscale din statele membre ale Uniunii Europene și România.

Cercetările realizate au fost structurate în două etape, respectiv analiza conceptelor, teoriilor și aspectelor metodologice aferente politicilor fiscale la nivel global și european într-o primă parte a tezei și realizarea unei cercetări privind impactul politicilor fiscale asupra creșterii economice în fiecare stat membru al Uniunii Europene și România.

Tema tezei de doctorat a avut o abordare interdisciplinară și a inclus mai multe domenii de activitate deoarece politicile fiscale sunt un rezultat al dinamicii politicilor guvernamentale, economice, sociale și de mediu.

Concluziile rezultate din aceste studii complexe, interdisciplinare evidențiază în principal faptul că, politicile financiare în prezent și viitor sunt extrem de sensibile și fluide așa cum de altfel identificăm și la nivelul economiei globale și regionale.

Astfel, teza prezintă și-a propus identificarea politicilor fiscale în România în contextul globalizării, cunoscut fiind faptul că, economia contemporană este una pe deplin globală, aspect care se reflectă în orice tip de acțiune de natură guvernamentală, economică, publică și privată, umană și de mediu.

Prin urmare, cercetarea teoretică a abordat o serie de aspecte care generat concluzii realiste privind: politica fiscală și dezvoltarea sustenabilă a economiei contemporane; politica guvernamentală locală și rolul ei în cadrul sistemului fiscal; politica fiscală și echilibrul macroeconomic local și regional; mecanismele și instrumentele fiscale - factori determinanți ai performanței politicii fiscale; sistemul fiscal în economia contemporană; structuri și delimitări actuale ale sistemului fiscal; comportamentul fiscal al contribuabililor din perspectiva schimbărilor specifice politicii fiscale; realități și perspective ale politicii fiscale din România și alte state membre ale UE în contextul actual global; impactul politicilor fiscale asupra creșterii economice.

Cercetare prezentă a plecat de la ideea de a identifica modul și stadiul în care politicile fiscale ale statelor membre ale Uniunii Europene sunt adaptate la era globalizării. Perspectivele de dezvoltare economică și socială pe care economiile tuturor țărilor lumii le au, sunt strâns legate de modul în care politicile globale și regionale sunt corect ancorate la realitățile locale, la specificul fiecărei națiuni, la nivelul de dezvoltare pe care acestea îl au și nu în ultimul rând la tipul de economie al acestora. Adaptarea permanentă a politicilor regionale și naționale la trendurile pe care economia globală le înregistrează, reprezintă de altfel premise pe care se bazează dezvoltarea tuturor națiunilor, indiferent de nivelul de dezvoltare atins, de tipul de guvernare sau specificul regional.

În acest context, descriem politicile fiscale ca fiind elemente de referință esențiale ale politicilor globale, cu rol major în susținerea și promovarea creșterii economice, în eliminarea discrepanțelor economice și sociale existente la nivel regional și local, precum și în reducerea decalajelor dintre națiuni.

Pentru o evidențiere clară a rezultatelor principale a studiilor și cercetărilor efectuate în cadrul acestei lucrări de doctorat, voi prezenta în continuare rezultatele fiecărui capitol realizat, deoarece acestea stau la baza fundamentării recomandărilor care pot fi puncte de plecare relevante pentru toți factorii decizionali, politici și economici.

Astfel, principalele concluzii evidențiate în primul capitol, „POLITICA FISCALĂ GLOBALĂ ÎN ACTUALUL CONTEXT ECONOMIC ȘI SOCIAL” furnizează informații relevante cu privire la faptul că, rolul politicii fiscale este unul vital în asigurarea creșterii economice în economiile de piață avansate dar și în cele emergente deoarece este strâns legat de creșterea rolului statului (în general) și al finanțării publice (în special) prin reglementarea proceselor sociale și economice, în acord cu modificările globale pe care le înregistrează societatea și mediul.

De asemenea, influența pozitivă a politicii fiscale asupra dezvoltării economice pentru țările cu economii de piață emergente este justificată prin faptul că, la nivelul acestor țări este necesar să se recurgă la o armonizare a sarcinii și structurii fiscale, la îmbunătățirea utilizării fondurilor bugetare, la realizarea optimizării structurale a cheltuielilor bugetare, la dezvoltarea instituțiilor financiare precum și la punerea în aplicare a constrângerilor și regulilor fiscale, specifice de altfel politicii fiscale.

Prin urmare, din perspectivă teoretică dar și din punct de vedere al mecanismelor de formare și realizare, politica fiscală este un instrument de reglementare a procesului de dezvoltare economică, deoarece aceasta ia în considerare toate elementele și particularitățile mediului economic, politic, social și natural.

Un exemplu elocvent în acest sens este cel referitor la experiența statelor avansate în politica fiscală, statele din nordul Europei, Germania, Franța, Marea Britanie, etc. unde măsurile de stimulare a rezultatelor fiscale evidențiază un impact major al deficitului bugetar asupra creșterii PIB real (în țările OCDE în perioada 1981-2017).

O altă concluzie relevantă este și cea referitoare la faptul că, alături de aceste idei/teorii politica fiscală a oricărui stat trebuie privită și din punct de vedere al bunurilor publice care furnizează atât servicii productive, cât și servicii de utilitate. Astfel, politica fiscală optimă implică utilizarea instrumentelor bazate pe consum, iar creșterea cheltuielilor guvernamentale finanțate din impozitele pe venit ar trebui să excludă finanțarea prin impozitul pe sume forfetare, prin înlocuirea taxei forfetare cu impozitul pe consum.

Prin urmare, o consecință directă a observațiilor anterioare o reprezintă faptul că, aceste rezultate contrastează puternic cu literatura de specialitate, unde impozitul pe consum este, în general, privit ca fiind cea mai puțin distorsionată sursă de finanțare publică.

De asemenea la fel de important este și faptul că, doar o consolidare a politicii fiscale și a instrumentelor specifice, pot satisface obiectivele de creștere economică. De altfel o politică fiscală coerentă, integrată în planurile de dezvoltare pe termen lung, contribuie în mod direct la creștere, generează capital, stimulează concurența și investițiile străine directe, aspecte care justifică îmbunătățirea permanentă a proceselor de gestionare a politicii fiscale.

În concluzie, disciplina fiscală, reprezintă un concept care poate fi aplicat și promovat la nivelul oricărei țări, deoarece poate recompensa politicile bune și penaliza pe cele rele. Chiar dacă efectul disciplinar depinde direct de pozițiile fiscale ale țărilor cu privire la integrarea financiară și partajarea riscurilor internaționale, creșterea datoriei publice și private în multe țări, chiar și a celor dezvoltate, devin probleme constante, accentuate chiar și în perioada prezentă de pandemia Covid-19.

Prin urmare este necesar pentru mai toate țările, ca politica economică și fiscală să fie centrată pe necesitatea corectării datoriilor care sunt mai greu de finanțat sau refinanțat. Astfel, identific o corelație directă între integrarea financiară, politica fiscală și corectarea datoriilor fiscale, fiind de asemenea necesară o consolidare a politicii fiscale și a stabilității finanțelor publice, prin crearea unor cadre macroeconomice și politicile specifice sectorului financiar.

Cel doilea capitol, "SISTEMUL FISCAL ȘI COMPORTAMENTUL FISCAL - PERSPECTIVE GLOBALE" ne conduce la o serie de concluzii importante din punct de vedere al obiectivului general și al celor specifice propuse în această teză de doctorat.

Astfel, o principală concluzie a acestui capitol se referă la faptul că, este absolut necesară aplicarea de politici fiscale la nivelul tuturor statelor lumii care să se bazeze pe utilizarea stimulentele fiscale în special pentru stimularea activității inovatoare. Prin urmare, crearea de noi strategii pentru îmbunătățirea sistemelor fiscale ținând cont de stimulentele deja existente trebuie să urmărească „eficacitatea fiscală” dar și valoarea deficitului de venituri bugetare după introducerea beneficiilor fiscale.

Acest argument vine în susținerea ideii că, utilizarea corespunzătoare a sistemelor fiscale bazate pe stimuli fiscale generează beneficii regionale atât din perspectiva impozitării veniturilor companiilor, în special a celor producătoare de bunuri și servicii sustenabile și/sau axate pe tehnologii high-tech.

De asemenea, în cadrul sistemului financiar un rol important îl au și inovațiile financiare, acestea având ca scop identificarea și sistematizarea problemelor de bază. Importanța sistemului financiar și a piețelor financiare în economie, este justificată și prin faptul că orice schimbare în elementele sistemului financiar, inclusiv la nivel de piețe, instituții, instrumente și reglementări, pot fi considerate inovații financiare dacă sunt percepute ca un plus de beneficii de către utilizatorul final al inovației.

În acest context, efortul fiscal este răspunzător de altfel de producerea veniturilor fiscale și este realizat prin plata unei cote din veniturile contribuabililor. Totodată, identificăm și o altă situație la nivelul economiei oricărei țări, cea a presiunii fiscale care este determinată de raportul dintre veniturile fiscale ale comunității și produsul intern brut, ca raport între sarcinile fiscale ale acestuia și veniturile sale.

Prin urmare, efortul fiscal depus de anumite țări ținând cont de contextele eterogene în care acestea își desfășoară activitatea sunt diferite, deoarece identificăm medii diferite și măsuri de eficiență diferite ale efortului fiscal. Indicele de transparență, indicele de egalitate a veniturilor și importanța veniturilor impozabile derivate din resursele naturale sunt principalii factori care afectează efortul fiscal al țărilor.

Deloc de neglijat este și aspectul legat de faptul că, conștientizarea fiscală a contribuabililor are o legătură directă cu încrederea în autoritățile fiscale și guvernamentale, aceasta având o influență pozitivă și directă asupra comportamentului contribuabilului indiferent de țara la care facem referire.

De asemenea, identificăm diferențe relevante de atitudine și din punct de vedere al grupurilor ocupaționale plătitoare de impozite. Astfel, companiile au o atitudine mai puțin favorabilă din punct de vedere al impozitelor, găsind relativ restrictivă activitatea desfășurată de ei, comparativ cu lucrătorii angajați care vizează plata impozitelor din perspectiva beneficiilor obținute din furnizarea de bunuri și servicii publice.

O altă concluzie relevantă este și cea referitoare la faptul că, comportamentul fiscal al contribuabililor reflectă modul în care oamenii, sub influența factorilor endogeni și exogeni,

aleg să acționeze împotriva obligațiilor fiscale, să reacționeze împotriva politicii fiscale și să interacționeze cu alți contribuabili și cu autoritățile fiscale.

De asemenea, consider că, o educație fiscală inadecvată, împreună cu o povară fiscală ridicată, neîncrederea în instituțiile fiscale, lipsa transparenței dar și risipa în utilizarea resurselor financiare publice, contribuie semnificativ la schimbarea comportamentului contribuabililor în sens negativ. Așadar, educația financiară este esențială pentru orice persoană în găsirea resurselor necesare pentru atingerea obiectivelor de echilibrare a propriului buget și justifică faptul că educația fiscală trebuie să devină esențială.

Concluzionez cu faptul că, educația fiscală trebuie să devină esențială, deoarece în caz contrar există repercusiuni directe și indirecte ale sistemului de impozitare asupra oricărei persoane. De asemenea, la fel de important este și faptul că, impozitarea este rezultatul parteneriatului dintre stat și cetățeni identificat de altfel prin relația dintre contribuabili și administrația fiscală.

Capitolul al treilea al tezei de doctorat „POLITICA FISCALĂ ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN ALTE STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE” reflectă faptul că, chiar dacă există multiple similitudini și acțiuni majore unitare la nivelul tuturor regiunilor economice și geografice ale lumii, identificăm în continuare particularități regionale și locale care ne conduc la ideea că, globalizarea în prezent se manifestă mai degrabă la nivel regional și mai puțin la nivel global.

Prin urmare, putem caracteriza economia globală ca fiind caracterizată în principal prin regionalizare și mai puțin prin globalizare. În acest context, Uniunea Europeană, deși prin acțiunile, politicile și strategiile promovate susține globalizarea, reglementările actuale în vigoare susțin îndeosebi protejarea statelor membre, afacerile locale, consumatorii locali, mediul economic și social european în ansamblu, chiar dacă granițele comerciale sunt cu mult peste cele regionale.

Explicațiile acestui rezultat constau în principal în faptul că, țările avansate economic, au trecut prin etapa în care se află în prezent țările în curs de dezvoltare, țări afectate deseori de probleme grave privind îndeosebi nivelul ridicat de corupție și insecuritate. Prin urmare, problemele specifice acestor țări, afectează într-o măsură mare economiile în curs de dezvoltare, acesta fiind de fapt și motivul pentru care aceste state trebuie să fie tratate diferit, astfel încât să fie facilitată implementarea eficientă a politicilor fiscale generatoare de stabilitate și creștere economică.

Din acest punct de vedere, identificăm în ultimul timp, o creștere a presiunilor celor mai importante țări ale UE pentru a adopta și promova o politică fiscală comună, justificând această politică prin protejarea monedei unice care depinde în mod direct de proiectarea și implementarea unui buget comun și de respectarea criteriilor de convergență.

În concluzie precizăm și faptul că, există multiple puncte de vedere care susțin faptul că, *o politică comună* poate fi dăunătoare pentru țările mai sărace din Europa de Est, care prin nivelul mai scăzut al impozitului, obțin un avantaj comparativ în atragerea investițiilor străine, chiar dacă integrarea economică a adus multe avantaje pentru cetățeni, respectiv, circulația liberă a mărfurilor, serviciilor, capitalului și forței de muncă. În continuare identificăm țări (Letonia, Estonia și Lituania) care înregistrează o diferență semnificativă în bunăstarea cetățenilor față de cei din țările occidentale, precum și a celor din țările occidentale față de cei din fostele țări comuniste (România, Bulgaria, Polonia, Ungaria, Cehia).

De asemenea, analizele efectuate în cadrul acestui capitol relevă faptul că există în continuare diferențe din punct de vedere al sistemului de impozite și taxe la nivelul fiecărui stat membru al UE chiar dacă identificăm o preocupare constantă la nivelul factorilor de decizie europeni și naționali privind uniformizarea politicilor fiscale cu scopul reducerii diferențelor semnificative existente între statele membre, între statele dezvoltate și cele în curs de dezvoltare.

După cum relevă și analiza realizată, am observat că, țările europene mai dezvoltate din punct de vedere economic și social (precum Austria, Franța, Germania, sau Olanda) au o abordare prin care nivelul taxării și impozitării se regăsește la un nivel mai ridicat față de media europeană.

La popul opus, analiza evidențiază faptul că țările mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic și social se confruntă în continuare cu situații dificile din punct de vedere al evoluției economiei și a creșterii calității vieții, cu toate că nivelul taxării și impozitării se află, în general, sub nivelul mediu echivalent la Uniunii Europene. În același timp, statele din Europa centrală și de Est sunt, așa cum statisticile semnaleză, state ce oferă reale oportunități din punct de vedere al facilităților fiscale oferite investitorilor din țările dezvoltate.

În concluzie, ideea unui echilibru din punct de vedere al politicilor fiscale în statele membre ale UE este în continuare un subiect controversat, existând susținători dar și critici care privesc transformarea politicilor fiscale naționale în politici fiscale comune tuturor statelor membre în reale piedici din punct de vedere al dezvoltării sustenabile ale statelor mai puțin bogate și dezvoltate.

Capitolul patru, "IMPACTUL POLITICILOR FISCALE ASUPRA CREȘTERII ECONOMICE ÎN STATELE MEMBRE ALE UE" a pornit de la premisa că chiar dacă se dorește a se avea o abordare unitară a problemelor comune, la nivel european se manifestă o multitudine de abordări în ceea ce privește politica monetară, fapt reflectat și în evoluțiile înregistrate de țările membre UE.

Prin urmare, am urmărit să investighez mai în detaliu, cu ajutorul instrumentarului econometric, modalitatea în care efectul politicilor fiscale (materializat prin intermediul veniturilor bugetare provenite din impozite directe și indirecte) se manifestă asupra creșterii economice (exprimată prin rata de creștere a PIB), dar și dacă poate fi identificat un model generalizat care este aplicat de statele UE.

Această investigație a reliefat, încă o dată, faptul că există o multitudine de abordări și efecte, nefiind cu puțință să izolăm un model universal valabil prin care să cuantificăm influența variabilelor selectate asupra ratei de creștere a produsului intern brut.

Evoluțiile prezente manifestate la nivel european cu privire la armonizarea politicilor fiscale ale statelor membre, accelerate și de manifestarea pandemiei de Covid-19, ne sugerează că există numeroase preocupări în această direcție. Cu siguranță în perioada următoare vor fi făcuți pași înainte în vederea armonizării și optimizării politicilor fiscale, având ca scop o mai judicioasă și echitabilă utilizare a resurselor disponibile pentru obținerea unor efecte maxime, respectiv susținerea unei dezvoltări economice sustenabile la nivel european.

Prin preocupările pe care le dovedește, Uniunea Europeană poate deveni o sursă de inspirație și bune practici la nivel mondial, astfel încât tot mai multe țări să-și optimizeze politica fiscală pentru a asigura sustenabilitatea dezvoltării economice.

Importanța acestei observații rezidă în faptul că, în primul rând, la nivelul statelor membre ale UE încă nu există o abordare unitară în ceea ce privește politicile fiscale în prezent, chiar dacă se vorbește tot mai mult despre acest lucru. În al doilea rând, considerând procesul de globalizare și modalitățile prin care se polarizează poliile de putere economică în prezent, realizăm faptul că Uniunea Europeană încă nu pare a fi pregătită să ofere un răspuns financiar și fiscal unitar în fața noului val post-pandemic de reconfigurări politico-economice început la nivel mondial.

Pe de altă parte, politica fiscală este mai eficientă atunci când este coordonată la nivel global decât atunci când este implementată de un guvern individual. De exemplu, reducerea impozitelor și creșterea cheltuielilor într-o singură țară poate crea pierderi de capital prin stimularea cererii, respectiv a importurilor, reducând astfel beneficiile pentru țara care a demarat acest demers. Stimulul comun, pe de altă parte, implică faptul că toate țările implicate văd o cerere externă mai mare pentru produsele lor și, prin urmare, o țară poate obține un

beneficiu echivalent pentru un nivel mai modest de cheltuieli, un argument puternic atunci când datoriile publice sunt mari.

Acesta este un deziderat la nivelul Uniunii Europene și se fac pași importanți spre realizarea lui, însă drumul până acolo este lung, iar politicile fiscale vor trebui mereu adaptate pentru a face față cu succes procesului de globalizare.

Așa cum am arătat și anterior, în pofida faptului că există o preocupare constantă a cercetătorilor cu privire la subiectul impactului politicilor fiscale asupra creșterii economice, nu a reieșit un consens clar cu privire la natura și semnificația unei astfel de relații. Analiza literaturii de specialitate publicate până în prezent a reliefat faptul că experții au promovat diferite abordări, bazându-se pe variate modele econometrice, mai simple sau mai sofisticate, fără a se putea emite o teorie universal valabilă.

Aceste concluzii consider că sunt deosebit de importante în ceea ce privește România și opțiunile pe care le are țara noastră în ceea ce privește adoptarea și implementarea unei politici fiscale eficiente în contextul globalizării, putând urma un model care să corespundă nevoilor și particularităților economiei românești, pentru a susține o creștere economică solidă și sustenabilă.

Pornind de la faptul că prezenta teză de doctorat a avut o serie de obiective consider că toate cercetările teoretice și practice derulate pe parcurs au contribuit la evidențierea unor concluzii pertinente care la rândul lor deschid *oportunitatea fundamentării unui set de propuneri* care urmăresc *reconsiderarea politicii fiscale* din statele membre ale Uniunii Europene, pe cale de consecință și pentru România.

Prin urmare, evidențiez în cele ce urmează o serie de *propuneri, direcții de dezvoltare în viitor* ce pot schimba modul de relaționare a statelor membre ale Uniunii Europene și al României și pot contribui la un mai bun echilibru al mediului de acțiune specific fiecărei națiuni.

În acest sens, o direcție viitoare de dezvoltare este cea referitoare la faptul că, deși există o dependență a factorilor de decizie de puncte de vedere uneori pesimiste, care determină o ajustare a politicii fiscale, consider că *o schimbare de viziune* care să se bazeze în mod deosebit pe o consolidare fiscală, care să includă alternative fiscale ce pot evita crizele viitoare de orice fel, așa cum este cea pe care o traversăm legată de Pandemia Covid-19 este una dintre strategiile viabile pe care orice stat membru poate să o ia în considerare.

O altă direcție prioritară pentru viitor este și cea referitoare la faptul că, noile viziuni/puncte de vedere actuale ale politicii fiscale acordă *o importanță majoră trendurilor fiscale globale* care trebuie să fie incluse în politicile regionale și locale, motiv pentru care este necesară o revizuire fundamentală a acestora în viitor, acordând un rol mai activ politicii fiscale.

Prin urmare, *politica fiscală bazată pe reguli nu mai este o necesitate*, dimpotrivă este extrem de complicat să fie respectate de către orice stat regulile de bază care susțin echilibrul politicilor fiscale, respectiv: flexibilitate și aplicabilitate în orice tip de context economic, politic, social și de mediu. De asemenea, chiar și politicile fiscale care tind să devină din ce în ce mai populiste, aplicate în special în statele mai puțin dezvoltate, consider că trebuie eliminate și susțin aplicarea unui *sistem fiscal bazat pe costuri penalizatoare* cu efecte directe asupra reputației țărilor în culpă. Această măsură poate contribui la un echilibru al politicilor fiscale și susținerea celor cu adevărat solide și operaționale în orice context economic intern și internațional.

Pe de altă parte, regulile fiscale cu parametrii constanți nu pot fi sustenabile deoarece acestea sunt dependente de comportamentul guvernului în anumite perioade de timp, prin urmare, consider că, aplicarea regulilor clasice de stabilizare a datoriei publice periodice, de exemplu, poate influența eficiența politicilor fiscale, însă nu le atribuie caracterul de durabilitate întotdeauna. Prin urmare, *o contracție fiscală pe o perioadă relativ scurtă*, poate fi deseori eficientă pentru a asigura sustenabilitatea politicilor fiscale pe termen lung.

O altă direcție sustenabilă pentru viitor este și cea referitoare la *reținerile fiscale care trebuie să fie mai puțin protective* pentru persoanele active pe piața muncii și mai permissive pentru grupurile vulnerabile din cadrul oricărui stat membru al UE.

O altă propunere relevantă pentru contextul economic actual al Uniunii Europene și implicit al României este și cea referitoare la *dezvoltarea unei politici fiscale pentru dezvoltarea sustenabilă a unui ecosistem de afaceri inovator*. Justific această propunere prin faptul că, întreprinderile inovatoare sunt capabile să susțină o creștere rapidă, pot atrag investiții internaționale și pot face față schimbărilor de mediu, economice și sociale specifice secolului actual.

Prin urmare, *stimularea politicii fiscale sustenabile poate să evite situații de blocare a zonei euro*, zonă care în ultima perioadă de timp se caracterizează printr-o încetinire a creșterii iar responsabilitatea directă revine exclusiv fiecărui guvern național și mai departe autorităților europene.

Soluții concrete cu privire la politica de stabilizare în viitor sunt de asemenea preocupări constante ale factorilor decizionali care vizează în special mijloacele și măsurile de *reducere a nivelurilor deficitelor și datoriei publice*. Prin urmare, factorii politici în viitor trebuie să se implice într-o manieră diferită, aplicând tactici de intoleranță a deficitelor bugetare și politici monetare neconvenționale, dar și măsuri de promovare a investițiilor sustenabile și de absorbție a economisirii private, la care se alătură măsuri de creștere a gradului de ocupare a forței de muncă și menținere a țintelor de inflație considerate sustenabile de către autoritățile europene.

Prin urmare, *intervențiile politice sunt considerate instrumente vitale* în amortizarea impactului crizelor de orice fel, în special asupra inegalității și sărăciei. Astfel, un nou cadru pentru politica fiscală trebuie să ia în considerare ca puncte de plecare evaluarea nevoilor publice și nevoia de investiții publice sustenabile, fiind evidentă *consolidarea unei noi paradigme fiscale* astfel încât să fie altfel gestionată datoria publică a statelor membre ale Uniunii Europene și pe cale de consecință a României.

BIBLIOGRAFIE

Cărți (carte clasică sau e-book):

1. Acemoglu, D.; Robinson, J.A. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity and Poverty. Crown Business: New York, 2012.
2. Alibegović, D.J. Less is More: Decentralization in Croatia and Its Impact on Regional Development. In: Bartlett W., Maleković S., Monastiriotis V. (eds) Decentralization and Local Development in South East Europe. Studies in Economic Transition. Palgrave Macmillan, London, 2013.
3. Bistriceanu, Gh. Lexicon de finanțe-credit, contabilitate și informatică financiar-contabilă, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981.
4. Brezeanu, P. Finanțe europene, CH Beck, București, 2007.
5. Brezeanu, P. Fiscalitate: concepte, teorii, politici și abordări practice. Wolters Kluwer, 2010.
6. Bulborea, I. coord, Microeconomie și macroeconomie, partea I, Editura Pro Universitaria, București, 2000.
7. Ciumaș, C.; Mureșan, G-M. A new approach to behavioral finance: Can money really buy happiness?, LAP Lambert Academic Publishing, 2017.
8. Condor, I. Drept financiar, Editor Regia autonomă "Monitorul oficial", București, 1994.
9. Corduneanu, C. Sistemul fiscal în știința finanțelor, Editura Codecs, București, 1998.
10. Cottarelli, C.; Guerguil, M. (Eds.). Designing a European Fiscal Union: Lessons from the Experience of Fiscal Federations (1st ed.). Routledge, 2014.
11. De Bandt, O.; Drumetz, F.; Pfister, C. Preparing for the Next Financial Crisis, Routledge, 2021.
12. Drăcea, M.; Mitu, N.E.; Drăcea, R.M. Elaborarea și execuția bugetului public, Editura Universitaria, București, 2010.
13. Filip, Gh. Politici financiare, Editura Sedcom, Iași, 2001.
14. Goldsmith, M.; Page, C. Changing government relations in Europe: from localism to intergovernmentalism, London: Routledge, 2010.
15. Guerrien, B. Economia neoclasică, Editura Humanitas, București 1993.
16. Held, B.; Moriarty, B.; Richardson, T. Microsoft Excel Functions and Formulas, 4th ed.; Mercury Learning and Information LLC: Dulles, VA, USA, 2018.
17. Hume, D. Essays Moral, Political, Literary (LF ed.). Liberty Fund, 1777.
18. Istrate, C. Fiscalitate și contabilitate în cadrul firmei, Ed.Polirom, Iași, 2000.
19. Jankovics, L.; Sherwood, M. Independent Fiscal Institutions in the EU Member States: The Early Years; No. 067; Directorate General Economic and Financial Affairs (DG ECFIN), European Commission: Brussels, Belgium, 2017.

Articole publicate în jurnal clasic sau on-line:

- 1 Abachi, P.T. Growth Performance in Nigeria's Fiscal System, European Scientific Journal, 2013, 9(31), 1-8.
- 2 Abdullah, H. The Relationship between Government Expenditure and Economic Growth in Saudi Arabia. Journal of Administrative Science, 2000, 12(2), 173-191.
- 3 Acemoglu, D; Johnson, S; Robinson, J and Y. Thaicharoen. Institutional Causes, Macroeconomic Symptoms: Volatility, Crises and Growth. Journal of Monetary Economics, 2003, 50, 49-123.
- 4 Acosta-Ormaechea, S.; Yoo, Y. Tax Composition And Growth: A Broad Cross-Country Perspective. IMF Working Paper 257, 2012, 1-36.

- 5 Addison, T.; Niño-Zarazúa, M.; Pirttilä, J. Fiscal Policy, State Building and Economic Development. 2018, *J. Int. Dev.*, 30, 161–172.
- 6 Afonso, A.; Furceri, D. Government size, composition, volatility and economic growth. 2010, *European Journal of Political Economy*, 26 (4), 517–532.
- 7 Akin, Z.; Bulut-Cevik, Z.B.; Neyapti, B. Does Fiscal Decentralization Promote Fiscal Discipline?. *Emerging Markets Finance and Trade*, 2016, 52(3), 690-705.
- 8 Alavi Bajgani, S.A., Peykarjo, K., Hojaber Kiani, K., Torabi, T. A study of the nonlinear effects of fiscal policies on economic activities during business cycles through the Smooth Transition Auto Regressive (ESTAR) approach. *The Journal of Economic Policy*. 2020, 12(23), 345-374.
- 9 Alcidi, C.; Giovannini, A. The ECB Dilemma - Financial Stability or Independence?, în *Reconciling Governance and Model. A Five-fold Narrative for Europe*, Brussels, Madariaga College of Europe Foundation, 2013, 50-64.
- 10 Allard, C. (ed.) *Toward a Fiscal Union for the Euro Area*, IMF Staff Discussion Note, 2013. Disponibil online: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2013/sdn1309.pdf> (accesat iulie 2021).
- 11 Alm, J., Does an uncertain tax system encourage “aggressive tax planning”? *Economic Analysis and Policy*, 2014, 44(1), 30–38.
- 12 Álvarez, N., G. Feigl, N. Koratzanis, M. Marterbauer, M. Mathieu, T. McDonnell, L. Pennacchi, C. Pierros, H. Sterdyniak, A. Truge and, J. Uxó, *Towards a Progressive EMU Economic Governance*, ETUI Working Paper, 2019. Disponibil online: <https://www.etui.org/publications/working-papers/towards-a-progressive-emu-fiscal-governance> (accesat iulie 2021).
- 13 Andersson, M.; Stenström, M. Sustainability considerations when purchasing corporate bonds, Sveriges Riksbank, 2021, *Economic Commentary*. Disponibil online: <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ekonomiska-kommentarer/engelska/2021/sustainability-considerations-when-purchasing-corporate-bonds.pdf> (accesat iulie 2021).
- 14 Andor, L., P. Berès, L. Bini Smaghi, L. Boone, S. Dullien, G. Duval, L. Garicano, M. A. Landesmann, G. Papaconstantinou, A. Roldan, G. Schick, X. Timbeau, A. Truger și S. Vallée, *Blueprint for a Democratic Renewal of the Eurozone*, Politico, 2018. Disponibil online: <https://www.politico.eu/article/opinion-blueprint-for-a-democratic-renewal-of-the-eurozone/> (accesat iulie 2021).
- 15 Annicchiarico, B.; Di Dio, F.; Felici, F. Structural reforms and the potential effects on the Italian economy. *J Policy Model*, 2013; 35(1), 88–109.
- 16 Annicchiarico, B.; Giammarioli, N. Fiscal Rules and Sustainability of Public Finances in an Endogenous Growth Model, ECB, Working Paper series 381, 2004, 1-48.
- 17 Apergis, N. Convergence in Public Expenditure Across a Sample of Emerging Countries: Evidence from Club Convergence. *Emerging Markets Finance and Trade*, 2015, 51(3), 448-462.
- 18 Asandului, M.; Lupu, D.; Maha, L.-G.; Viorică, D. The asymmetric effects of fiscal policy on inflation and economic activity in post-communist European countries, *Post-Communist Economies*, 2021, 1-21.
- 19 Aussilloux, V.; Baiz, A.; Garrigue, M.; Martin, P. Mavridis, D. Fiscal plans in Europe: No divergence but no coordination”, *VoxEU.org*, 2021. Disponibil online: <https://voxeu.org/article/fiscal-plans-europe-no-divergence-no-coordination> (accesat iulie 2021).
- 20 Bachner, G.; Bednar-Friedl, B. The Effects of Climate Change Impacts on Public Budgets and Implications of Fiscal Counterbalancing Instruments. *Environ Model Assess*, 2019, 24, 121–142.

Rapoarte statistice și legislație:

1. * * * Banca Centrală Europeană, ECB Strategy Review - Monetary-fiscal policy interactions in the euro area, 2021. Disponibil online: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op273~fae24ce432.en.pdf?3c28f10d4f90b8363f32d117cbca3380> (accesat ianuarie 2022)
2. * * * Comisia Europeană, The macroeconomic and fiscal path in Greece during the economic adjustment programmes: 2010-2018, 2020. Disponibil online: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/study_on_the_macro-economic_and_fiscal_path_in_greece_during_the_economic_adjustment_programmes.pdf (accesat septembrie 2021)
3. * * * Dicționarul explicativ al limbii române (DEX), 2021. Disponibil online: <https://dexonline.ro/> (accesat iulie 2021)
4. * * * European Fiscal Board, Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2022, 2021. Disponibil online: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_06_16_efb_assessment_of_euro_area_fiscal_stance_en.pdf (accesat iulie 2021)
5. * * * Eurostat. 2021. Disponibil online: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/> (accesat iulie 2021)
6. * * * Eurostat, Taxation trends in the European Union, News Release, 2013. Disponibil la: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-29042013-CP/EN/2-29042013-CPEN.PDF (accesat iulie 2021)
7. * * * International Monetary Fund. 2021. Disponibil online: <https://www.imf.org/en/Home>. (accesat iulie 2021)
8. * * * International Monetary Fund, Toward a Fiscal Union for the Euro Area, 2013. Disponibil online: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2013/sdn1309.pdf> (accesat iulie 2021).
9. * * * Națiunile Unite, Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. 2015. Disponibil online: [www.https://sustainabledevelopment.un.org](https://sustainabledevelopment.un.org) (accesat septembrie 2021)
10. * * * PwC, Paying Taxes 2014, 2014. Disponibil online: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/143331468313829830/pdf/886380WP0DB20100Box385194B00PUBLIC0.pdf> (accesat septembrie 2021)
11. * * * Taxation and Customs Union, 2021. Disponibil online: https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/economic-analysis-taxation/data-taxation_en (accesat septembrie 2021)